

Nevyriausybinių sektoriaus patirtis ir galimybės visuomenės sveikatos politikos formavime

Nijolė Goštautaitė Midttun
Psichikos sveikatos iniciatyva
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

2014

Alkoholio poveikis visuomenės sveikatos netolygumams

Alkoholis menkina žmogiškąjį kapitalą trukdydamas siekti išsilavinimo, didindamas nedarbo, absenteizmo ir prezenteizmo riziką.

Išsilavinimo arba pajamų prasme labiausiai socialiai pažeidžiami asmenys vartodami tą patį alkoholio kiekį patiria daugiau alkoholio sąlygotos žalos, jiems yra didesnė tikimybė mirti nuo pavartoto tokio pat kiekio alkoholio sąlygotos būklės negu kitiems.

Peter Anderson, Lars Moller

NTAK NACIONALINĖ
TABAKO IR ALKOHOLIO
KONTROLĖS KOALICIJA

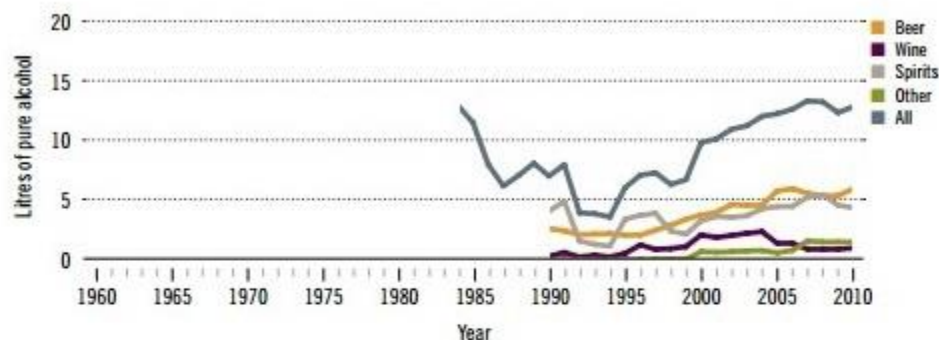
Alkoholis Europos Sąjungoje
Vartojimas, žala ir politikos priemonės

World Health Organization
ALCOHOL IN EUROPE

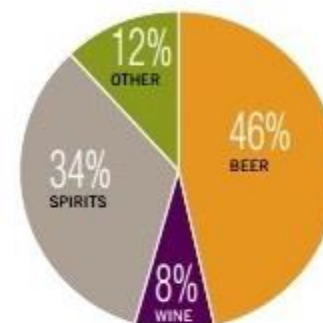
ALCOHOL CONSUMPTION: LEVELS AND PATTERNS

Recorded alcohol per capita (15+) consumption, 1961–2010

Data refer to litres of pure alcohol per capita (15+).

Recorded alcohol per capita (15+) consumption (in litres of pure alcohol) by type of alcoholic beverage, 2010

Alcohol per capita (15+) consumption (in litres of pure alcohol)

	Average 2003–2005	Average 2008–2010	Change
Recorded	11.9	12.9	→
Unrecorded	3.0	2.5	↘
Total	14.9	15.4	→
Total males / females		24.4 7.9	
WHO European Region	11.9	10.9	

Prevalence of heavy episodic drinking* (%), 2010

	Population	Drinkers only
Males (15+)	50.6	69.0
Females (15+)	25.0	42.7
Both sexes (15+)	36.6	56.1

*Consumed at least 60 grams or more of pure alcohol on at least one occasion in the past 30 days.

Total alcohol per capita (15+) consumption, drinkers only (in litres of pure alcohol), 2010

Males (15+)	33.3
Females (15+)	13.5
Both sexes (15+)	23.6

Abstainers (%), 2010

	Males	Females	Both sexes
Lifetime abstainers (15+)	8.0	24.0	16.8
Former drinkers* (15+)	18.6	17.4	18.0
Abstainers (15+), past 12 months	26.6	41.4	34.7

*Persons who used to drink alcoholic beverages but have not done so in the past 12 months.

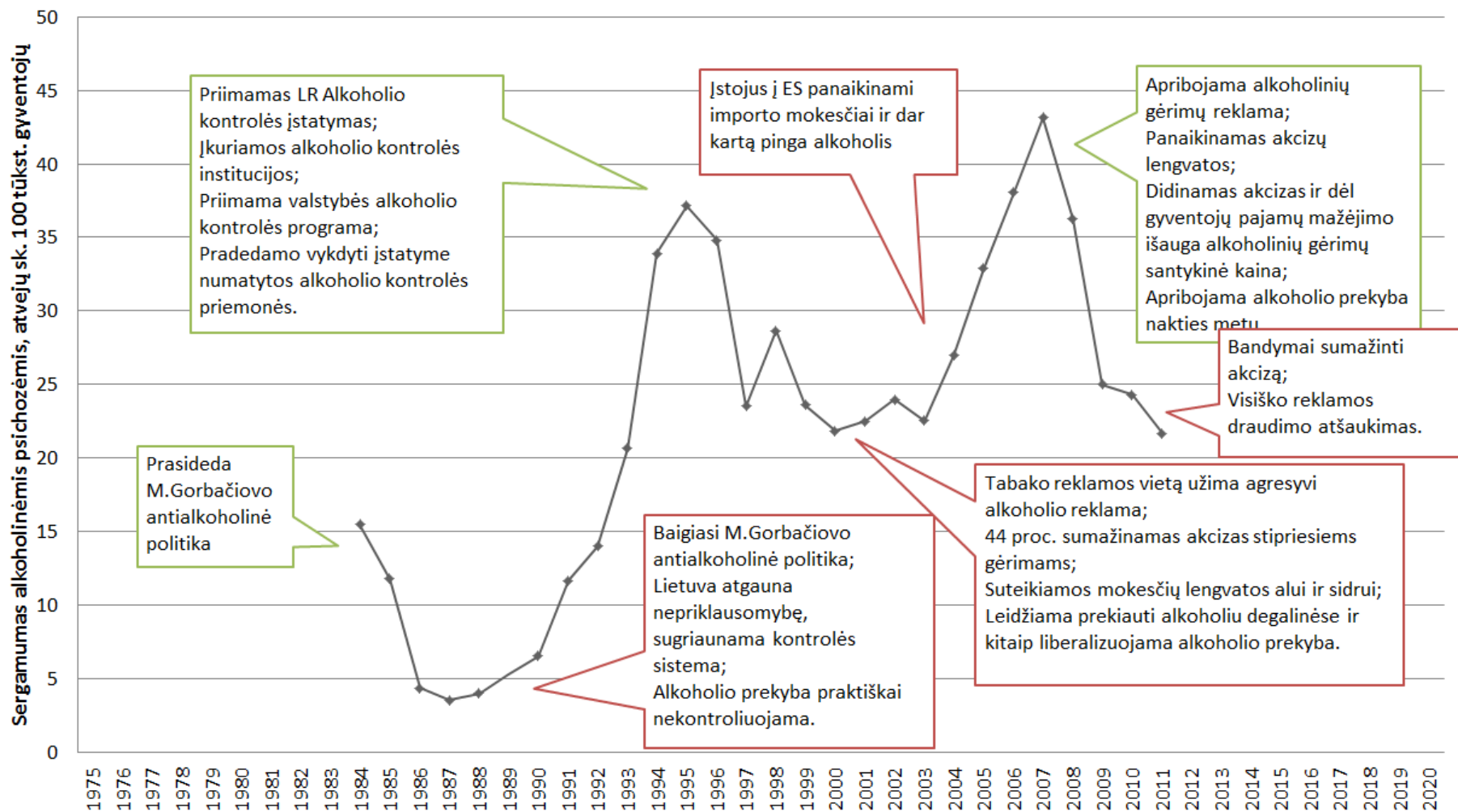
Patterns of drinking score, 2010

LEAST RISKY < 1 2 3 4 5 > MOST RISKY

Alkoholis labiausiai žaloja socialiai pažeidžiamus žmones

- Alkoholio vartojimo žala neproporcingai užgula nepasiturinčiųjų pečius. Socialiai pažeidžiami asmenys, gyvenantys neturtingose vietovėse, nuo tos pačios alkoholio dozės patiria daugiau žalos nei turtingesnieji.
- Socialiai pažeidžiamiems žmonėms arba tiems, kurie gyvena skurdžiuose regionuose, kiekvienas suvartotas gramas alkoholio padaro daugiau žalos nei gyvenantiems geriau (Rehm et al., 2009).
- Suomijos, regionuose, kuriuose gyvena daugiau fizinį darbą dirbančių žmonių arba yra didesnis nedarbo lygis, ir regionuose, kuriuose socialinė atskirtis yra didesnė, nustatyti aukštesni su alkoholiu susijusio skirtumo rodikliai tarp 25–64 metų amžiaus vyrų (Blomgren, Martikainen & Makela, 2004).
- Alkoholio vartojimo skirtumai žmogaus socialinėje aplinkoje turi reikšmingą poveikį to žmogaus elgesiui: žmogus negeria, jeigu socialinėje aplinkoje daugiau negeriančių, ir geria nesaikingai, jeigu socialinėje aplinkoje daugiau girtaujančių asmenų (Rosenquist, Murabito & Fowler, 2010).

Svarbiausios alkoholio kontrolės politikos priemonės, įgyvendintos Lietuvoje

Tikslas aiškus ir žinome ką tikrai apsimoka daryti

LR Parlamento patvirtinta
Lietuvos sveikatos programa
2015 – 2023:
iki 2023 m. sumažinti alkoholio
vartojimą iki Europos vidurkio

2013:
15,4 L/gyventojui (Lietuva)
10,7 L/gyventojui (Europos vidurkis)

2014 PSO ataskaita

Visuomenei tenkančią alkoholio vartojimo
žalą padėtų sumažinti trys alkoholio
vartojimą veikiančios priemonės:

- alkoholio mokesčių didinimas;
- mažmeninio alkoholio prieinamumo mažinimas;
- alkoholio reklamos draudimas

Tai Pasaulio sveikatos organizacijos
rekomenduojami „geriausi pirkiniai“

First Global Ministerial Conference on Healthy Lifestyles and Noncommunicable Disease Control (Moscow, 28-29 April 2011). Recommended “best buys” [Internet]. [cited 2014 Sep 23].

NVO galimybės dalyvauti kuriant mokslo įrodymais grindžiamą visuomenės sveikatos politiką

- Teisinė bazė, įstatymai;
 - Finansavimas;
 - Politinė ir konkurencinė aplinka;
 - Siekis tarnauti visuomenės interesams ir kompetencija;
 - Partneris – veiksminga valstybės institucija
- Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme NVO neminima;
 - NVO plėtros įstatyme akcentuojama valstybinė NVO kontrolė;
 - Konkurencija su pramonės lobizmu ir sisteminiemis NVO.

LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas

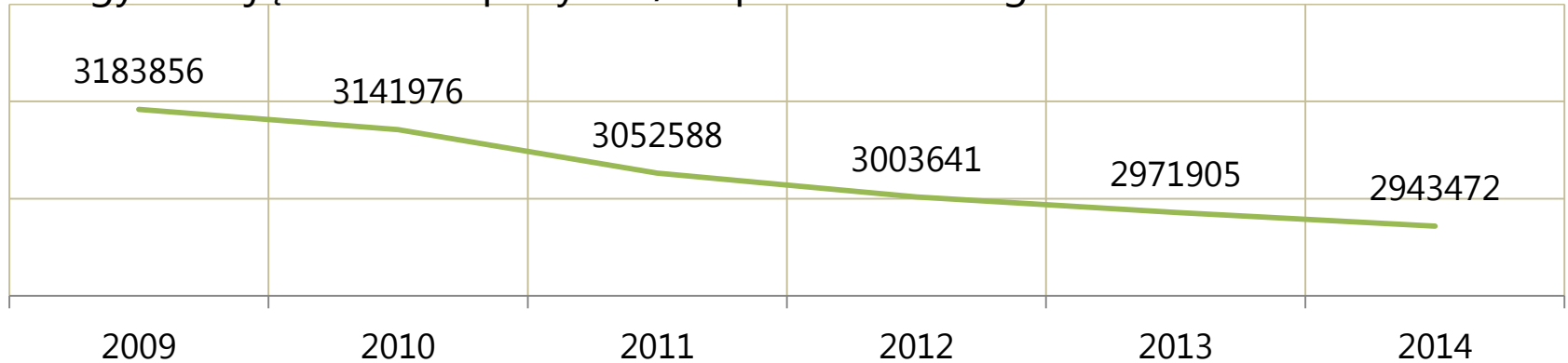
2002-05-16 Nr. IX-886, nauja redakcija 2013-10-03

3 straipsnis. Svarbiausi visuomenės sveikatos priežiūros principai, kuriais vadovaujantis atliekama visuomenės sveikatos priežiūra, yra šie:

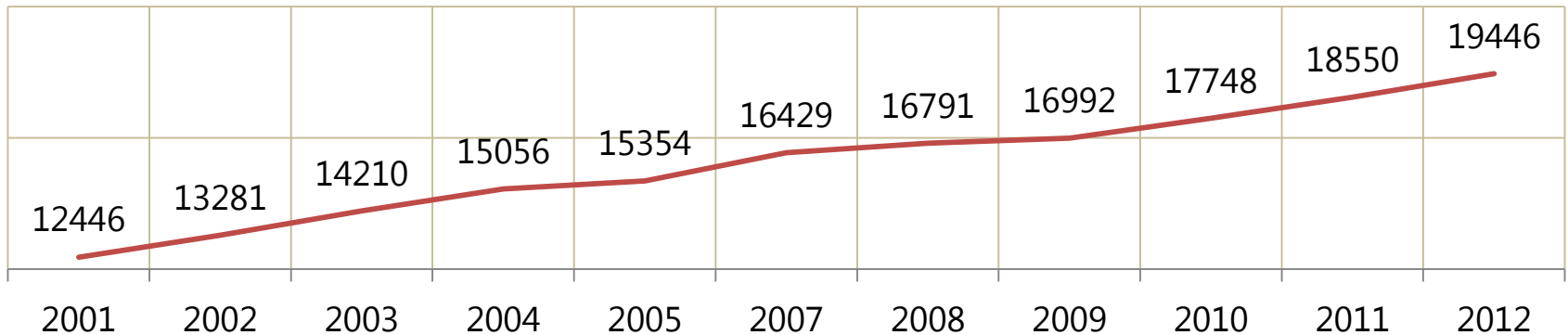
1. visuomenės sveikatos priežiūros visuotinumą, priimtinumą, tinkamumą, prieinamumą ir mokslinį pagrindumą;
2. neatidėliotinas ir visapusiškas visuomenės informavimas, švietimas visuomenės sveikatos klausimais;
3. valstybės skatinama sveikatai naudinga ūkinė komercinė veikla ir iniciatyva;
4. visuomenės sveikatai kenksmingos veiklos draudimas ar ribojimas;
5. valstybės valdymo institucijų ir ūkių subjektų bendradarbiavimas formuojant ir įgyvendinant visuomenės sveikatos politiką;
6. žalos visuomenės sveikatai atlyginimas Civilinio Kodekso nustatyta tvarka.

Valstybės skatinama sveikatai naudinga ūkinė komercinė veikla ir iniciatyva?

LR gyventojų skaičiaus pokyčiai / Population change in Lithuania

Licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais / Number of alcohol retail licences

Valstybės institucijų ir NVO bendradarbiavimas: geroji praktika

- Atribota alkoholio reklama;
- Atribota naktinė prekyba alkoholiu;
- Panaikintos akcizo lengvatos;
- Padidintas alkoholio akcizas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS
DĖL BLAIVYBĖS METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2008 m. sausio 9 d. Nr. 19
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. birželio 14 d. nutarimo Nr. X-1185 „Dėl 2008 metų paskelbimo Blaivybės metais“ (Žin., 2007, Nr. 69-2727) 2 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Blaivybės metų programą (pridedama).
2. Siūlyti savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant Blaivybės metų programą.
3. Nustatyti, kad Blaivybės metų programos įgyvendinimą koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija.

2011-12-14

Iš alkoholio kontrolės – šnipštas su korupcijos prieskoniu

Wikipedia Commons nuotr.

Beveik prieš k
priėmė Alkoho
nuo 2012 m.
informavimo p
įstatymo įsigal
nariai patvirt
reklamos drau
Visuomeninių
pažeidžiančiai
bet ir vejančiai

Pagyrimai lobi

Seimo nariai
visuomeninių
konferencija, k

prie didžiosios daugumos Seimo narių sutikimo balsuoti prieš alkoholio rekl:

Už visišką alkoholio reklamos draudimą pasisakantis Seimo narys Naglis F
narių sprendimo prisidėjo Lietuvos Aludarių gildijos prezidentas Saulius Gal:

„Noriu pagirti alkoholio pramonės lobistą Galadauską. Jis iš tikrųjų dirba t
Seimo narius ir nesivargino su 55. Grubiai tariant. Jis racionaliai pasiūlė 30 :
jiems bus gėda prieš rinkėjus, juos grauš sąžinė ar dar dėl kokių nors p
daugiau, negu jam reikia, bet kartu ir neeilkojų jėgų – kam jam didžiulė p
Puteikis. – Tas pavovimas Galadauskui susies su didžiule Seimo oėda. Seimas leidžia akivaizdžiam lobistui dirbti savo darba

Kauno diena - Verslas / Ekonomika / Raginama neatšaukti alkoholio reklamą draudžiančio įstatymo

Raginama neatšaukti alkoholio reklamą draudžiančio įstatymo

2011-09-20 21:19:41 | BNS inf.

Spausdinti Teksto dydis: ● ●

Islandų patarimas paauglius girdančiai
Lietuvai – visiškai uždrausti svaigalų
reklamą

NTAKK – NTAKD partnerystė siekiant mokslu grindžiamos visuomenės sveikatos politikos

- Nuoseklus keitimasis informacija, ekspertų vertinimais;
- Mokslo įrodymų palaikymas, kaupimas ir sklaida
- Techninės – teisinės konsultacijos; įstatymų aiškinimas ir teisės aktų pasiūlymai;
- Kontrolės įstatymų priežiūra; tarpininkavimas informuojant apie pažeidimus;
- Kompetentingos ir atviros valstybės tarnybos palaikymas.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento laukia permainos (18)

BNS
2014 m. lapkričio 24 d. 20:27

Alkoholio vartojimo sukelta žala Lietuvoje 2010 m. mažiausiai

741 mln. litų

Nevyriausybinio sektoriaus galimybės formuojant visuomenės sveikatos politiką

- **Politinė valia** – ne žodžiais, o darbais – šiandien, darbai prieštarauja deklaracijoms;
- Įsipareigojimas įgyvendinti tik **mokslo įrodymais** grindžiamas priemones;
- **Veiksmingos** valstybės institucijos – atviros partnerystei su NVO.